

УДК 351.86:304

СОЦІОГУМАНІТАРНА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ І УПРАВЛІННЯ

С. Є. Горбатюк,
кандидат наук з державного управління,
докторант кафедри соціальної і гуманітарної політики,
Національна академія державного управління при Президентові України

У статті розкрито нові підходи до соціогуманітарної безпеки як об'єкта державної політики і управління в контексті аналізу конституційних засад, стратегій і доктрин національної безпеки на сучасному етапі світового розвитку. Виявлено характерні тенденції та сутнісні особливості стратегічних підходів до формування внутрішньої і зовнішньої політики безпеки в соціогуманітарній сфері в розвинених демократичних країнах, а також міжнародних організаціях. На підставі аналізу конституційних засад соціальної держави показано антропоцентричну модель безпеки європейських країн. З огляду на сучасні виклики і загрози сталому розвитку обґрунтовано зростання ролі соціогуманітарного сегмента в системі забезпечення національної, регіональної і глобальної безпеки.

Ключові слова: соціогуманітарна безпека, державна політика, управління, суспільний розвиток.

S. Ye. Gorbatyuk,
Ph.D in Public Administration,
Doctoral Candidate of the Social and Humanitarian Policy Department,
National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

SOCIO-HUMANITARIAN SECURITY AS AN OBJECT OF STATE POLICY AND ADMINISTRATION

The article deals with the new approaches to socio-humanitarian security as an object of state policy and administration within the framework of analysis of constitutional principles, strategies and doctrines of national security at the present stage of world development.

The article identifies the characteristic trends and the essential particularities of strategic approaches to the formation of internal and external security policies in the socio-humanitarian sphere in developed democratic countries and international organizations. On the basis of analysis of constitutional principles of social welfare state the article demonstrates the anthropocentric security model of European countries. In view of the existing challenges and threats to sustainable development the article justifies the increasing role of the socio-humanitarian segment of the national, regional and global security maintenance system.

Key words: modern social security, public policy, governance, social development.

С. Е. Горбатюк,
кандидат наук государственного управления,
докторант кафедры социальной и гуманитарной политики,
Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

СОЦИОГУМАНІТАРНА БЕЗОПАСНОСТЬ КАК ОБЪЕКТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ И УПРАВЛЕНИЯ

В статье раскрыты новые подходы к социогуманитарной безопасности как объекту государственной политики и управления в контексте анализа конституционных основ, стратегий и доктрин национальной безопасности на современном этапе мирового развития.

Выявлены характерные тенденции и существенные особенности стратегических подходов к формированию внутренней и внешней политики безопасности в социогуманитарной сфере в развитых демократических странах, а также международных организациях. На основе анализа конституционных основ социального государства показана антропоцентричная модель безопасности европейских стран. В контексте современных вызовов и угроз устойчивому развитию обосновано возрастание роли социогуманитарного сегмента в системе обеспечения национальной, региональной и глобальной безопасности.

Ключевые слова: социогуманитарная безопасность, государственная политика, управление, общественное развитие.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний етап розвитку українського суспільства супроводжується трансформацією викликів і загроз, що підривають основи соціогуманітарної безпеки. Невпинне зниження якості життя переважної більшості населення країни, низький рівень охорони здоров'я і освіти, інерція у вирішенні питань формування національної ідентичності та свідомості, соціальна пасивність окремих груп населення призводять до погіршення соціального самопочуття громадян, зростання соціальної напруженості в суспільстві, виникнення соціальних конфліктів. Неefективність системи забезпечення соціогуманітарної безпеки пояснюється неврегульованістю таких її системоутворюючих складових, які покликані гармонізувати структуру інститутів суспільства із новими умовами суспільного життя, ефективно протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам національним інтересам держави. З огляду на гостроту вказаної проблеми в Україні на державному рівні ухвалено Стратегію національної безпеки держави, основними цілями якої визнано утвердження прав та свобод людини і громадянина, забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку [11].

Досягнення задекларованих цілей вимагає життя комплексу заходів, цілеспрямованої узгодженої діяльності держави в особі органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо формування та реалізації ефективної політики у сфері забезпечення соціогуманітарної безпеки як головної складової створення умов для сталого розвитку. Відповідно осмислення соціогуманітарної безпеки як об'єкта державної політики і управління сприятиме більш глибокому розумінню ролі держави в усуненні існуючих інституціональних небезпек, пов'язаних із зниженням ефективності механізмів державного управління у сфері забезпечення національної безпеки і запобігання негативним передумовам стихійного розвитку процесів у соціогуманітарній сфері, а також сутності та місця соціогуманітарної безпеки в системі національної безпеки.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Велика потреба в теоретико-методологічному обґрунтуванні механізмів зміцнення соціогуманітарної безпеки на сучасному етапі розвитку суспільства зумовлює широкий спектр наукових досліджень у царині державного управління, економіки, права, соціології, політології, військових і технічних

наук та ін. Проблема, що пов'язані з дослідженням соціогуманітарної складової національної безпеки, управлінням у соціогуманітарній сфері, присвячені праці В.Гейця, Б.Данилишина, Я.Жаліла, І.Курило, Е.Лібанової, В.Намчука [7], О.Новікової, О.Макарової, А.Попка, В.Скуратівського, В.Трощинського, А.Халецької [12], С.Чукот та ін.

Вагомою теоретико-методологічною базою дослідження соціогуманітарної безпеки, процесів формування соціогуманітарного простору є праці А.Баланди, С.Вовканича, О.Корнієвського, М.Паламарчука, Т.Пепа, Л.Чернюк, Л.Чупрія, С.Шульц та інших науковців, політичні документи, зокрема доктрина Х.Солани [14]. Водночас, незважаючи на вагомий доробок науковців, широкі дискусії в наукових, експертних, громадських колах, на сьогодні недостатньо розроблено і розкрито поняття соціогуманітарної безпеки як об'єкта державної політики і управління.

Виходячи з цього **метою статті** є дослідження сучасних офіційних доктринальних підходів та концептуальне обґрунтування соціогуманітарної безпеки як об'єкта державної політики і управління.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Особливості сучасного розвитку привели до розширення меж поняття безпеки в тезаурусі глобальних гравців світу та керівних органів систем забезпечення міжнародної і національної безпеки. Глобальні тенденції посирили взаємозв'язок соціальних і гуманітарних детермінант світового розвитку й актуалізували проблему соціогуманітарної уразливості навіть стабільних країн і регіонів. У концептуалізації поняття безпеки об'єктивно відбулося зміщення акценту в бік її невоєнного сегмента.

США як країна, що, за визначенням експертів, найбільш просунулася в напрямі формування концептуальних основ забезпечення національної безпеки, вперше ввела в законодавчу базу термін "національна безпека", яка розглядалася не тільки в контексті оборони, а й інших складових, зокрема політичної, економічної, соціальної. Здійснення програми реформ для забезпечення соціальної справедливості у суспільстві спонукало Президента США Франкліна Рузвельта до прийняття в 1935 р. закону про соціальну безпеку, який ґрунтувався на рекомендаціях Федерального комітету з економічної безпеки, створеного у 1934 р. з метою подолання наслідків Великої депресії та стабілізації соціального становища в країні. Таким чином, у законодавстві США було вперше нормативно закріплено засади подолання соціальних криз у майбутньому, а також вжито

термін “соціальний захист”, який розглядався в контексті допомоги громадянам похилого віку, непрацездатним, інвалідам і безробітним.

У 1938 р. цей термін увійшов до законодавства Нової Зеландії. Соціальна спрямованість політики була законодавчо закріплена в СРСР і європейських країнах.

Зміна морально-ціннісних орієнтацій у забезпеченні життєдіяльності суспільства спонукала до розширення сутності і змісту поняття соціальної безпеки в контексті безпеки людини, суспільства, держави. Сформована внаслідок особливостей соціально-економічного розвитку суспільства наприкінці XIX – на початку XX ст. ідея соціальної державності набула концептуального вираження як доктрина соціальної держави після Другої світової війни. Її розвиток супроводжувався закріпленням терміна “соціальна держава” в конституціях європейських країн. Федеративна Республіка Німеччина стала першою з них, яка в Основному Законі проголосила себе соціальною державою. Згодом доктрина соціальної держави знайшла законодавче закріплення в конституціях Португалії, Греції, Туреччини, Данії, Швеції, Нідерландів та інших країн. Утворення соціальної держави у Великобританії пов’язують із набуттям чинності в 1948 р. законів про Національне страхування, Національну допомогу і Національну охорону здоров’я.

Виходячи з критеріїв масштабності державного втручання в соціально-економічну сферу англійські науковці Н.Фурніс і Т.Тилтон запропонували тричленну класифікацію соціальних держав:

– “позитивна держава” (класична неоліберальна модель соціальної держави), в якій соціальна політика виконує функцію контролю та запобігання соціальним конфліктам, а недостатня розвиненість системи соціального законодавства врівноважується різноманітними програмами соціальної підтримки населення (США, Австралія);

– “держава соціальної безпеки”, орієнтована на політику повної зайнятості, забезпечення громадянам мінімальних стандартів життя і рівності можливостей для кожного члена суспільства, гарантування права на оскарження державних рішень у сфері соціальної політики в разі їх невідповідності встановленим нормам загального добробуту (Великобританія, Франція, Греція);

– “держава загального добробуту”, побудована на принципах рівності, кооперації і солідарності членів суспільства (Швеція, Нідерланди) (цит. за [7]).

Європейські країни як правові держави з розвиненим громадянським суспільством, сповідуючи принципи соціальної справедливості, волі,

рівності, визнають себе соціальними державами. У цьому контексті заслуговує на увагу проведений А.Халецькою аналіз конституційних засад соціальної держави [12, с. 39]. Так, у ст. 7 Конституції Російської Федерації записано, що Росія є соціальною державою, політика якої спрямована на створення умов, що забезпечують гідне життя та вільний розвиток людини [5]. Державою, яка здійснює принципи соціальної справедливості, визначено Польщу у ст. 2 Конституції Республіки Польща [15]. Відповідно до конституцій Македонії і Хорватії соціальна справедливість визнана однією з найвищих цінностей конституційного ладу в цих країнах, у Конституції Албанії – однією з основ держави, у Конституції Румунії – найвищою цінністю [12, с. 39]. Згідно з Конституцією Португалії державною метою цієї країни проголошено побудову вільного, справедливого і солідарного суспільства (ст. 1), а головним завданням держави є сприяння підвищенню добробуту і якості життя народу шляхом перетворення та модернізації економічних і соціальних структур (ст. 9 d) [3]. Забезпечення економічного розвитку на благо всього народу визначено основоположним принципом Казахстану згідно зі ст. 1 Конституції цієї країни [4]. У Преамбулі до Конституції Іспанії зафіксовано, що іспанська нація у своєму бажанні встановити справедливість, свободу і безпеку, а також забезпечити благополуччя всіх, хто до неї належить, заявляє про своє прагнення гарантувати демократичне співіснування своїм громадянам на основі справедливого економічного і соціального ладу [1]. У ст. XVIII (1) Конституції Угорщини закріплено прагнення держави надати соціальне забезпечення кожному громадянину [2]. Відповідно до Конституції Італійської Республіки обов’язком держави є забезпечення політичної, економічної, соціальної справедливості, а завданням – усунення перешкод економічного і соціального порядку, які, обмежуючи свободу і рівність громадян, перешкоджають всебічному розвитку людської особистості та ефективній участі всіх трудящих у політичній, економічній і соціальній сферах суспільства [16].

Згідно із Основним Законом Україна також є соціальною державою (ст. 1), в якій людина, її життя і здоров’я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а головним обов’язком держави є утвердження і забезпечення прав та свобод людини (ст. 3) [6].

Слід зазначити, що конституції європейських країн, забезпечуючи захист національних цінностей та інтересів громадян, гарантують створення

державами умов для вільного розвитку особистості, сприяють розвитку освіти й науки, захищають історико-культурну спадщину тощо.

Як свідчить аналіз конституційних засад демократичних країн, сьогодні поняття соціальної держави зазнає певних трансформацій. На відміну від перших теоретичних і суспільно-політичних уявлень про соціальну державу як таку, що покликана забезпечити соціально-політичну стабільність суспільства, соціальну справедливість і солідарність здебільшого шляхом вжиття заходів щодо соціального забезпечення громадян та державного регулювання економічної і соціальної сфер, у сучасних конституціях високорозвинених країн закріплено положення, які визначають функції держави в інших, зокрема гуманітарній, духовній сферах життєдіяльності суспільства. Очевидно, що в процесі реалізації зазначених функцій головним залишається питання безпеки, яке безпосередньо пов'язане з формою держави та її функціями та виражає конституційно закріплену залежність між ними. Саме тому основоположні принципи і завдання держав у сфері забезпечення соціогуманітарної безпеки знайшли подальший розвиток у концепціях, стратегіях, доктринах національної безпеки.

В Україні розробка законодавства у сфері національної безпеки розпочалася із набуттям незалежності. У 1997 р. Верховна Рада України прийняла Постанову “Про концепцію (основи державної політики) національної безпеки України”, а у 2003 р. – Закон України “Про основи національної безпеки України”, яким відповідно до п. 17 ч. 1 ст. 92 Конституції України визначено основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів та гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності [10]. Саме в цьому Законі визначено загрози національним інтересам і національній безпеці, а також основні напрями державної політики з питань національної безпеки у соціальній та гуманітарній сферах, що спрямовані на істотне посилення соціальної складової економічної політики, підвищення ефективності соціального захисту, забезпечення морального й духовного розвитку суспільства.

Посилення соціогуманітарної складової в законодавстві України з питань забезпечення національної безпеки в цілому відповідає світовим тенденціям до фундаментальної зміни в концептуалізації поняття безпеки.

Одним із перших документів, що визначив засади забезпечення безпеки в сучасному світі,

стала “доктрина Х.Солани” Європейська стратегія безпеки “Безпечна Європа у кращому світі” (“Secure Europe in a better world”, 2003). Закликаючи держави-члени ЄС разом із США та іншими країнами взяти на себе відповідальність за протидію глобальним викликам і загрозам. Х.Солана провідне місце в забезпеченні безпеки відводить соціогуманітарній складовій. Тому поряд із такими викликами і загрозами, як регіональні конфлікти, тероризм, розповсюдження зброї масового знищення, провідні позиції в забезпеченні безпеки займають питання подолання бідності та проблема поганого урядування (bad governance) [14, с. 5].

Аналіз реалізації цієї Стратегії було оприлюднено у звіті “Забезпечення безпеки у світі, що змінюється” (2008), розробленому Генеральним секретарем Ради ЄС, Верховним представником ЄС із загальної зовнішньої політики і політики безпеки спільно із Європейською комісією [8, с. 8]. В документі акцентується увага на нових викликах соціогуманітарній безпеці, пов'язаних із глобалізацією. На переконання фахівців, попри те, що високі темпи розвитку світу дали змогу мільйонам подолати злидні, глобалізація принесла складні та взаємопов'язані загрози, серед яких уразливість інформаційних систем, деградація навколишнього середовища, прискорення зміщення сил і відмінностей у цінностях.

Стратегія внутрішньої безпеки Європейського Союзу “Towards a European Security Model” (“На шляху до моделі європейської безпеки”) 2010 р. багато в чому розвинула положення попередніх концепцій. Водночас, визначаючи заходи щодо розбудови ефективної моделі європейської безпеки, ЄС велику увагу приділяє створенню безпечного середовища, в якому люди в Європі будуть відчувати себе захищеними. Стратегія передбачала введення в дію механізмів для підтримання високого рівня безпеки не лише в межах ЄС, а й під час подорожі громадян у треті країни і у віртуальному просторі [13, с. 4]. У документі було визначено загрози безпеці, зокрема тероризм, організовану злочинність, у тому числі корупцію, кіберзлочинність, транскордонну злочинність, насильство, зокрема в молодіжному середовищі, природні і техногенні катастрофи. Отже, поява таких нових загроз, як транскордонна злочинність, насилля у будь-якій формі, природні або викликані людиною катастрофи, що призводять до соціально-економічних зрушень і потрясінь, стали поштовхом до ревізії політики ЄС у сфері внутрішньої безпеки та пошуку дієвих механізмів забезпечення соціогуманітарної безпеки.

З огляду на сучасні виклики й загрози, пов'язані, зокрема, з подіями в Україні, Європейська Рада у червні 2015 р. ухвалила рішення про прийняття оновленої Стратегії внутрішньої безпеки ЄС, а також підготовки Глобальної стратегії зовнішньої і безпекової політики ЄС (запланована дата схвалення – червень 2016 р.).

Провідне місце питанням соціогуманітарної безпеки відведено також і в нових підходах до Європейської політики сусідства (2015 р.) [9]. У документі зазначено, що, орієнтуючись на Європейський порядок денний у сфері безпеки (СОМ (2015), нова Європейська політика сусідства протистоятиме міжсекторальним викликам у сфері безпеки, пов'язаним із міграцією, незаконним перевезенням мігрантів, торгівлею людьми, проблемами забезпечення соціальної згуртованості. Подальші зусилля будуть спрямовані на боротьбу з тероризмом та радикалізацією, а дерадикалізація передбачатиме вирішення питань неефективності правосуддя, гендерної нерівності, розпалювання ненависті, безробіття серед молоді та неграмотності. Ключове значення документом відведено міжкультурному діалогу. Таким чином, ЄС дедалі активніше проводить політику, у рамках якої увага акцентується на змістовно нових чинниках викликів і ризиків, що криють у собі загрози європейському рівню і стилю життя. Провідними в питаннях забезпечення безпеки стають економічні, соціальні, гуманітарні, ціннісні аспекти.

Слід зауважити, що європейські тенденції до посилення соціогуманітарного аспекту безпеки відповідають новим політичним і соціогуманітарним пріоритетам США. З позиції запровадження нових підходів до забезпечення безпеки в соціогуманітарному вимірі становить інтерес Стратегія національної безпеки США 2010 р., яка визначила діяльність країни за чотирма основними напрямками: безпека, економічне процвітання, просування універсальних цінностей та зміцнення світового порядку. Ця Стратегія увійшла в історію як документ, у якому вперше у США було запропоновано інтегрувати основні інструменти: дипломатію, воєнну силу, економічні інструменти, розвідку, сили забезпечення внутрішньої безпеки. Велика увага в стратегії приділяється проблемам внутрішньої безпеки, а також розвитку освіти й людського капіталу. Завдання в документі визначалися: покращання освіти на всіх рівнях; відновлення лідерства США у сфері вищої освіти; розвиток міжнародної освіти та обмінів; проведення зваженої міграційної політики на засадах балансу між безпекою і відкритістю. Доволі гостро поставлено питання про на розви-

ток науки, техніки та інновацій, космічної галузі, а також забезпечення збалансованого і сталого розвитку суспільства.

Традиційно політика національної безпеки США ґрунтується на ціннісній основі. “Ми підтримуємо наші найважливіші цінності не тільки тому, що це правильно робити, а й тому, що це зміцнює нашу країну і забезпечує нам безпеку”, – саме цими словами починається преамбула до розділу “Цінності”. Вважаючи свободу висловлювати свою думку, свободу зібрань, вибори лідерів, гідність, терпимість, рівність між усіма людьми, справедливе правосуддя універсальними цінностями, США беруть зобов'язання просувати їх по всьому світові з огляду на те, що довгострокова безпека та процвітання США залежить від постійної підтримки цих цінностей. У контексті забезпечення соціогуманітарних прав людини увага акцентується на прийнятті США Цілей розвитку тисячоліття ООН і співпраці щодо їх виконання [18].

У 2015 р. було ухвалено нову, адаптовану до сучасних викликів Стратегію національної безпеки США. Як і попередні стратегії та доктрини, документ спрямований на підтримку лідерства держави у світі, має всеосяжний характер і визначає внутрішні та міжнародні аспекти забезпечення національної безпеки й добробуту США. У частині забезпечення соціогуманітарної безпеки важливе місце відведено питанням прав людини, оздоровлення національної економіки, вдосконалення системи освіти та охорони здоров'я, гендерної рівності. Окремий розділ присвячено захисту й просуванню цінностей, які в документі названо “джерелом сили і безпеки”. В напрямі розвитку положень Стратегії 2010 р. наголос ставиться на таких цінностях, як права людини і людська гідність, свобода слова, віросповідання і мирних зібрань, демократичні вибори лідерів, рівність у здійсненні правосуддя, запобігання дискримінації за будь-якою ознакою, а також насиллю.

У контексті стратегічного партнерства з ЄС у Стратегії увага акцентується на співпраці в напрямі протидії викликам глобальній безпеці, сприяння зростанню добробуту, а також зміцненню міжнародних правових норм. На відміну від попередньої Стратегії, в новому документі неодноразово увага приділяється питанням України, зокрема щодо підтримки українського народу, який став на шлях “розвитку демократії та економіки”.

Документом закріплено провідну роль США в забезпеченні порядку денного міжнародної спільноти щодо ліквідації бідності і сприяння сталому розвитку на період після 2015 р. [17].

Таким чином, сучасні підходи до забезпечення безпеки в США розкриваються в широкому сенсі і на провідні позиції виходять питання забезпечення соціогуманітарного розвитку, які, зокрема, відповідають позиції ООН щодо визначення Цілей розвитку тисячоліття.

Отже, посилення взаємозв'язку між національними і глобальними викликами соціогуманітарній безпеці актуалізувало питання забезпечення сталого розвитку перед глобальними міжнародними організаціями. Важливою подією у формуванні міжнародних пріоритетів у сфері забезпечення соціогуманітарної безпеки стало прийняття у вересні 2015 р. на Саміті ООН у рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН Порядку денного в галузі розвитку на період після 2015 р. Усі аспекти соціально-економічного і гуманітарного розвитку, екологічної та енергетичної безпеки, глобального партнерства охопили 17 головних цілей світового розвитку, серед яких: повсюдна ліквідація бідності в усіх її формах; ліквідація голоду; забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці; забезпечення всеосяжної і справедливої якісної освіти, гендерної рівності та розширення прав і можливостей всіх жінок і дівчаток; сприяння поступальному, всеосяжному і стійкому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній роботі для всіх; створення стійкої інфраструктури, сприяння всеосяжній і стійкій індустріалізації та інноваціям; побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку та ін. [19].

Цілком зрозуміло, що проголошені цілі стійкого розвитку отримують подальшого розвитку в національних законодавствах, а мобілізація зусиль урядів та всіх інститутів громадянського суспільства щодо їх досягнення дасть змогу досягти успіхів у міжнародному масштабі.

Висновки. Аналіз національних підходів в Україні, країнах Європи, США, а також позиції

ЄС і міжнародних організацій щодо питань забезпечення безпеки свідчить, що соціогуманітарна безпека перебуває в центрі уваги державного управління і політики, а спільні погляди на формування соціогуманітарного безпекового простору залишаються головною передумовою національної, регіональної і глобальної безпеки.

Сьогодні можна констатувати, що розширення розуміння поняття безпеки пов'язане, насамперед, зі зміною ціннісних орієнтацій та моральних засад формування безпекової політики на всіх рівнях управління. В сучасних концепціях і доктринах, які розглядають безпеку як всеосяжне поняття, посилюється взаємозалежність воєнних, економічних, соціальних, гуманітарних чинників. У системі законодавчих та організаційних заходів національних органів європейських країн, США, ЄС, а також міжнародних безпекових організацій провідні позиції підпорядковані меті забезпечення належного рівня життєдіяльності окремої людини, суспільства і людства в цілому. Посилення соціогуманітарної складової закріпило якісно новий стрибок у підходах до проблеми безпеки, що полягають у підвищенні уваги до безпеки особистості. В антропоцентричній моделі безпеки саме соціогуманітарна складова виступає цільовою функцією державної політики та управління.

В Україні забезпечення соціогуманітарної безпеки – один із пріоритетів держави, що є основою для гарантування прав людини, соціальної захищеності громадян та забезпечення прискореного прогресу суспільства на ціннісно орієнтованій основі.

Перспективи подальших досліджень. Предметом подальших наукових розвідок у цьому напрямі, на нашу думку, може стати дослідження системи суспільних цінностей та особливостей їх захисту в контексті стабільності інститутів держави, покликаних гарантувати безпеку та забезпечувати сталий розвиток суспільства.

Список використаних джерел

1. Испанская Конституция [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vivovoco.astronet.ru/VV/LAW/SPAIN.HTM#10>.
2. Конституция : Основной закон Венгрии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://worldconstitutions.ru/?p=298>.
3. Конституция Португальской Республики [Электронный ресурс] // Правовая библиотека. – Режим доступа : <http://legalns.com>.

References

1. Ispanskaja Konstitucija [The Spanish Constitution], available at: <http://vivovoco.astronet.ru/VV/LAW/SPAIN.HTM#10> (Accessed 20 April 2016).
2. Konstitucija: Osnovnoj zakon Vengrii [Constitution: Fundamental Law of Hungary], available at: <http://worldconstitutions.ru/?p=298> (Accessed 20 April 2016).
3. Law library, "The Constitution of the Portuguese Republic", available at: <http://legalns.com> (Accessed 20 April 2016).

4. Конституция Республики Казахстан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.constitution.kz/>.
5. Конституция Российской Федерации. Офиц. изд. – М. : Юрид. лит., 2009. – 64 с.
6. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
7. Намчук В. Моделі соціальної держави: вибір для України [Електронний ресурс] / В. Намчук. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2013-2/doc/1/07.pdf>.
8. Обеспечение безопасности в изменяющемся мире : Отчет о внедрении Европейской стратегии безопасности [Электронный ресурс] // Европейская стратегия безопасности и безопасная Европа в лучшем мире. – Режим доступа : http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC7809568RUC.pdf
9. Перегляд Європейської політики сусідства : Спільне повідомлення для Європейського Парламенту, Європейської Ради, Європейського економічно-соціального комітету та Комітету регіонів, Брюссель, 18 листоп. 2015 р. JOIN(2015) 50 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eeas.europa.eu/enlargement/neighbourhood/pdf/key-documents/151118_joint-communication_review-of-the-enp_ukrainean.pdf
10. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс] : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV // Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
11. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26 трав. 2015 р. № 287/2015 [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
12. Халецька А. А. Соціальний захист населення в Україні: теорія та практика державного управління : монографія / А. А. Халецька. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – 430 с.
13. Draft Internal Security Strategy for the European Union: “Towards a European Security Model” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%207120%202010%20INIT>
14. Javier Solana. Secure Europe in a better world. EU High Representative for the common foreign and security policy. European Council, Thessaloniki, 20/06/2003.
15. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://isap.sejm.gov.pl>.
16. La Costituzione Della Repubblica Italiana. Конституція Італійської Республіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///D:/costituzione%20in%20cirillico_899.pdf.
17. National security strategy, February, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www>.
4. Konstitucija Respubliki Kazahstan [The Constitution of the Republic of Kazakhstan], available at: <http://www.constitution.kz/> (Accessed 20 April 2016).
5. (2009), *Konstitucija Rossijskoj Federacii. Oficial'noe izdanie* [The Constitution of the Russian Federation. official edition], Juridicheskaja literature, Moscow, Russian Federation.
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), Law of Ukraine “The Constitution of Ukraine” on June 28, 1996 No. 254k/96-VR, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 21 April 2016).
7. Namchuk, V. (2013), “Models of the welfare state: the choice for Ukraine”, available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2013-2/doc/1/07.pdf> (Accessed 14 April 2016).
8. European strategy for the security and secure Europe in a better world, “Ensuring security in a changing world: Report on implementation of the European Security Strategy”, available at: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC7809568RUC.pdf (Accessed 14 April 2016).
9. (2015), “Viewing ENP: joint message to the European Parliament, the European Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Brussels, 18.11.2015 JOIN (2015)50”, available at: http://ec.europa.eu/enlargement/neighbourhood/pdf/key-documents/151118_joint-communication_review-of-the-enp_ukrainean.pdf (Accessed 21 April 2016).
10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), Law of Ukraine “On the Basics of the National Security of Ukraine” on June 19, 2003 No. 964-IV, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (Accessed 21 April 2016).
11. The President of Ukraine (2015), Decree “On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine on May 6, 2015 “On Strategy of National Security of Ukraine” on May 26, 2015, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (Accessed 10 April 2016).
12. Khalets'ka, A.A. (2010), *Sotsial'nyj zakhyst naselenia v Ukraini: teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia* [Social protection in Ukraine: theory and practice of public administration], Jugo-Vostok, Donets'k, Ukraine.
13. Draft Internal Security Strategy for the European Union: “Towards a European Security Model”, available at: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%207120%202010%20INIT> (Accessed 10 April 2016).
14. Javier Solana. Secure Europe in a better world. EU High Representative for the common foreign and security policy. European Council, Thessaloniki, 20/06/2003.
15. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, available at: <http://isap.sejm.gov.pl> (Accessed 14 April 2016).
16. La Costituzione Della Repubblica Italiana, available at: file:///D:/costituzione%20in%20cirillico_899.pdf (Accessed 14 April 2016).

- whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy.pdf
18. National security strategy, May, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf
  19. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development [Електронний ресурс] : Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 [without reference to a Main Committee (A/70/L.1)] 70/1. – Режим доступу : <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement>
  17. National security strategy, February, 2015, available at: https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy.pdf (Accessed 14 April 2016).
  18. National security strategy, May, 2010, available at: https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf (Accessed 18 April 2016).
  19. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development: Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 [without reference to a Main Committee (A/70/L.1)]70/1, available at: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement> (Accessed 18 April 2016).